

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Puranen, Matti

Title: Pandemia murentaa pohjaa Kiinan maailmanvalloitukselta

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & The Ulkopolitist 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Puranen, M. (2020, 9.6.2020). Pandemia murentaa pohjaa Kiinan maailmanvalloitukselta. The Ulkopolitist. <https://ulkopolitist.fi/2020/06/09/pandemia-murentaa-pohjaa-kiinan-maailmanvalloitukselta/>

The Ulkopolitist.

Pandemia murentaa pohjaa Kiinan maailmanvalloitukselta

Kirjoittanut Matti Puranen | 6.9.2020 | Aasia ja Tyynimeri |

Lentotukialus Liaoning Hong Kongissa kesällä 2017. Baycrest, [CC BY SA 2.5](#)

Vaikka Kiina on selvinnyt koronaviruksesta suhteellisen vähällä, iskee epidemia voimakkaasti maan ulkopoliittisen strategian tukipilareihin. Talouden romahdus ja mainetappio kansainvälisen yhteisön edessä pakottavat arvioimaan uudelleen ennusteet, joissa Kiina vahvistuu ja siirtyy johtavaan maailmanpoliittiseen asemaan.

Kiinan kehitys on ollut tasaisen nousujohteista koko 1970-luvun lopulla alkaneen "[uudistusten aikakauden](#)" ajan. Talous on kasvanut huimaa vauhtia, eikä vuoden [1989](#)

[Tiananmenin mielenosoitusten](#) jälkeen merkittäviä sisä- tai ulkopoliittisia myllerryksiä ole tapahtunut. Vuosikymmenien pehmeästi rullannut kehitys on heijastunut pitkän aikavälin arvioihin Kiinan tulevasta paikasta maailmassa: Kiinan kasvun arvioidaan jatkuvan, vaikkakin hidastuvana, samalla kun Kiinan vaikutusvalta hiipii maailman jokaiseen kolkkaan. Kiinan lentotukialusryhmät valvovat pian merireittejä maailman jokaisella merellä, ja Djiboutiin vuonna 2017 avatun ensimmäisen sotilastukikohdan myötä kiinalaisten tukikohtien verkosto laajenee vähitellen kaikkialle maailmaan. Laajentumisen ytimessä on presidentti [Xi Jinpingin](#) käynnistämä Vyö ja tie -aloite, jonka massiiviset investoinnit ja monenkirjavat kumppanuussopimukset levittävät Kiinan taloudellisen vipuvarren erityisesti kehittyvään maailmaan.

Mielikuvat Kiinan hiipivästä ekspansiosta ovat olleet sinänsä perusteltuja ja loogisia, sillä vuosikymmenten ajan kestäneessä "matalan profiilin" strategiassa Kiina on kasvattanut vaikutusvaltaansa varovaisen tasaisesti kovaa retoriikkaa ja aggressiivisia ulkopoliittisia liikkeitä vältellen. Mikäli kehitys jatkuu, näin pelätään, strategian hedelmiä korjataan vuosisadan puolivälissä, jolloin tapahtuu valtasiirtymä ja ihmiskunta siirtyy "pax Americanasta" kiinalaisen hegemonian aikakauteen. [Synkemmässä skenaariossa](#) Kiinan vahvistuminen törmää valta-asemaansa sitkeästi ylläpitävän Yhysvaltain intresseihin ja maailma ajautuu jälleen hegemoniseen sotaan.

Talouden romahdus kiristää Kiinan sisäpolitiikkaa entisestään

Koronavirusepidemia pakottaa arvioimaan ennusteet pysäyttämättömästä laajentumisesta uudelleen. Epidemian syväiset vaikutukset ajavat Kiinan muovaamaan ulkopoliittista strategiaansa, minkä myötä maan käyttäytyminen maailmanpolitiikan näyttämöllä voi muuttua arvaamattomaan suuntaan.

"Koronavirusepidemia pakottaa arvioimaan ennusteet pysäyttämättömästä laajentumisesta uudelleen."

Taustalla on useita syitä, mutta ensisijaisena vaikuttimena on laajenemisen taloudellisen pohjan mureneminen. Koronavirusepidemian aiheuttama globaali talouskriisi iskee Kiinan jo valmiiksi hyytyvään talouteen voimakkaasti, kun kysyntä tärkeimmiltä vientimarkkinoilta (EU ja Yhdysvallat) romahtaa. Lisäksi Kiinalta puuttuu nyt kapasiteetti vastaavanlaiseen elvytykseen, joka oli mahdollista vuoden 2008 finanssikriisin yhteydessä. Kiinan elvytyksen kärki on kohdistettu [digitaalisen teollisuuden tukemiseen](#), mikä on pitkällä tähtäimellä järkevää, mutta ei tuone yhtä näyttäviä ja nopeita parannuksia kuin finanssikriisin aikaiset valtavat infrastruktuurihankkeet.

Taluskriisin yhteiskunnalliset seuraukset ovat voimakkaat, ja odotettavissa on esimerkiksi laajaa työttömyyttä vastavalmistuneiden [opiskelijoiden](#) ja [suurkaupunkien laittomien siirtolaisten keskuudessa](#). Kiinan sosiaaliset turvaverkot eivät kykene vastaamaan

taantumien synnyttämiin ongelmiin läheskään samalla voimalla kuin kehittyneiden maiden vastaavat. Vielä haastavampaa on torjua taantumien psykologista vaikutusta; valtavaa lommaa kokonaisten sukupolvien odotuksissa, joissa Kiinan tulevaisuus on näyttänyt lähes loputtomalta nousukiidolta. Näissä odotuksissa Kiina ei voi epäonnistua.

Kiinan kommunistisen puolueen yksinvaltainen asema on kuitenkin perustunut melkein yksinomaan näiden odotusten ylläpitämiseen, mutta turvaverkkojen lisäksi Kiinan järjestelmästä uupuvat varaventiilit sosiaalisen turhautumisen purkautumiselle. Tyytymättömyyden lisääntyessä kommunistinen puolue turvautuu perinteiseen työkaluun: sensuuriin, kontrollin lisäämiseen ja vähienkin oikeuksien rajoittamiseen.

Kiinalla on onnekseen käytössään tehokas työkalupakki, sillä Xi Jinping asetti valtakautensa alussa päätavoitteekseen kommunistisen puolueen valta-aseman turvaamisen ja sen kontrollikoneiston vahvistamisen. Ajoitus oli jälkiviisaasti todettuna erinomainen, sillä puolueen valvontakoneisto on nyt, [Xin varoittaman "mustan joutsenen"](#) iskiessä mitä luultavimmin niin voimissaan, ettei ruohonjuuritason liikehdintä pääse laajenemaan uhkaaville tasoille. Koronaviruksen torjuntaan pystytetyt uudet järjestelmät – kuten ihmisten liikkeitä jäljittävät terveyssovellukset – [ainoastaan vahvistavat koneistoa](#). Kiinan voimavarojen painopiste siirtyy yhä enemmän sisäisen vakauden ylläpitämiseen.

Kansainvälinen kasvojen menetyks

Kiinan ulkopuolella suurimmaksi ongelmaksi on noussut koronaviruspandemian aiheuttama massiivinen arvovaltatappio. Kiina rakensi vuosikymmeniä itsestään kuvaa "[rauhanomaisesti kehittyvänä](#)" ja harmonisena suurvaltana, jonka laajentumista kenenkään ei tule pelätä ja joka tarjoaa loputtomia win-win-yhteistyön muotoja kaikille halukkaille kumppaneilleen. Kiinan hallintojärjestelmä esitettiin olemukseltaan erilaisena, mutta silti yhteensopivana liberaalin lännen kanssa. Tämän lisäksi järjestelmä esitettiin tehokkaana ja toimivana; kenties jopa [vaihtoehtoisena kehitysmallina](#) liberaalille markkinataloudelle. Nämä mielikuvat ovat ottaneet kevään kuluessa valtavan iskun.

Epidemian alkuvaiheen tiedonsalailut, erityisesti viruksen vakavuudesta varoittaneen ja nyt jo edesmenneen lääkäri [Li Wenliangin](#) uhkailu, tarjosivat maailmalle muistutuksen Kiinan järjestelmän perimmäisestä olemuksesta: moniulotteisesta luonteestaan huolimatta järjestelmän liskoavot muodostaa yhä leninistinen puoluevaltio, joka on muuttanut hyvin vähän muotoaan vuosikymmenien takaisesta maolaisesta olemuksestaan. Tämä tosiseikka kenties hämärtäi aiempien presidenttien, Jiang Zeminin ja Hu Jintaon "liberaaleilla" kausilla, mutta nyt järjestelmä on epidemian pakottamana perääntynyt autoritaarisen ytimensä ympärille ja reagoi sen mukaisesti. Ennen kaikkea epidemia on tuonut esiin sen, miten tiiviisti Kiinan autoritaarinen järjestelmä on linkittynyt muun maailman kanssa ja miten [järjestelmän rakenteelliset ongelmat säteilevät aina läntisiin demokratioihin saakka](#).

Kiinan äkkipikaiset toimet kasvojen menetyksen aiheuttaman tuhon korjaamiseksi ovat vaikuttaneet paniikinomaisilta ja harkitsemattomilta. Yritykset hämärtää viruksen alkuperää

salaliittoteorioin sekä hengityskoneiden ja suojainvarusteiden [näyttävät ja propagandistiset](#) lahjoitukset eivät ole kääntäneet huomiota Kiinan osuudesta kriisin eskaloitumiseen.

”Xi Jinpingin inspiroiva tulevaisuudenvisio ”ihmiskunnan kohtalonyhteisön” rakentamisesta on saanut kolkon kaiun.”

Huolestuttavaa tietoa Kiinan epidemiatoimista on tihkunut julkisuuteen läpi kevään. Huhtikuussa paljastui yksityiskohtia Kiinan [vaikuttamisoperaatioiden ”taika-aseen”, Yhteisrintaman työosaston](#), järjestämistä massiivisista [maskihamstrauksista](#) hetkeä ennen kriisin kärjistymistä globaaliksi pandemiaksi. Ärtymystä on herättänyt myös se, että Kiinan johto pimitti tietoja epidemian vakavuudesta kiinalaisten lisäksi myös kansainväliseltä yhteisöltä: [kesäkuun alussa paljastui](#), että Kiina kitsasteli kriittisten tietojen luovuttamisessa Maailman terveysjärjestölle (WHO), mikä aiheutti syvää turhautumista järjestön johdossa.

Koronakevään vaihtuessa kesäksi yhä useammassa maassa on alettu vaatia [kansainvälistä tutkintaa viruksen alkuperästä](#). Ankarimmat äänet pitävät Kiinaa suorastaan [korvausvelvollisena](#). Xi Jinpingin inspiroiva tulevaisuudenvisio ”ihmiskunnan kohtalonyhteisön” rakentamisesta on saanut kolkon kaiun, ja yhä useammassa maassa on alettu pohtia, kuinka tiiviisti oma kohtalo kannattaa sitoa ennalta arvaamattomasti toimivan leninistisen suurvallan johtamaan yhteisöön.

Ulkopolitiikan linja muutoksessa

Kiinan voimistuvat sisäiset yhteiskunnalliset jännitteet sekä kansainvälisen yhteisön koveneva kritiikki ovat säteileet Kiinan ulkopoliittikkaan. Ulkopoliittinen strategia hakee nyt pakotettuna uutta suuntaansa ikuisesti jatkuvan ekspansion vaihtuessa syvään epävarmuuteen. Kiina ailahtelee aggressiivisen laajentumisen sekä maltillisemmän suunnan välillä, kun maan eri intressiryhmät yrittävät aavistella puolueen ydinjoukon (Xi Jinpingin) tavoitteita ja ottavat aloitteen omiin käsiinsä.

Kovan linjan kannattajien keskuudessa koronapandemia tulkitaan erinomaisena tilaisuutena laittaa laajentuminen uusille kierroksille. Pandemian aikana Kiina voisi iskeä monella rintamalla nyt, kun lännen suurvallat ovat heikkouden tilassa ja kun maailman katse on koronaviruksessa. Geoekonomisella rintamalla Kiina voisi yrittää [lisätä taloudellisia riippuvuuksia](#) lännen kanssa suurilla investoinneilla ja yritysostoilla sekä valtaamalla markkinaosuuksia lännen teollisuuden ollessa suljettuna. Kiinan talouden elpyminen ennen lännen talousmahteja avaisi erinomaisen aikaikkunan taloudelliselle offensiiville.

”Kovan linjan kannattajien keskuudessa koronapandemia tulkitaan erinomaisena tilaisuutena laittaa laajentuminen uusille kierroksille.”

Talousoffensiivista ei ole ainakaan vielä näyttöä, mutta aggressiivisempi linja on näkynyt sotilaallisena pullisteluna esimerkiksi Taiwaninsalmella, jossa Kiinan [sotaharjoitukset ja provokaatiot](#) ovat lisääntyneet. Maan sisäisissä keskusteluissa kovan linjan edustajat ovat ehdottaneet jopa Taiwanin nopeaa miehittämistä. Sapelinkalistelua on tapahtunut myös lähellä [Senkakusaaria](#) (kiinaksi Diaoyu), joista Kiinalla on ollut kiistaa Japanin kanssa. Kiina on ollut aktiivinen myös [Intian vastaisella rajalla](#).

Kova linja on näkynyt myös diplomaattien ulostuloissa, jotka ovat entistä ärhäkämpiä. Niin kutsutut "[susidiplomaatit](#)" (wolf warrior), kuten ulkoministeriön tiedottaja Zhao Lijian, ovat vastanneet Xi Jinpingin kehotukseen "osoittaa taistelumieltä" räjäjäällä näkyvästi yltiöisänmaallisella ja provosoivalla sävyllään. Susidiplomaattien ohessa Kiina on ottanut viestinnässään yhä laajemmin käyttöönsä Venäjältä opitut infosodan taktiikat, kuten valeuutiset, viimeisimpänä esimerkiksi [Yhdysvaltain mielenosoitusten lietsomiseksi](#).

Kovan linjan vastapainona ovat kuitenkin monet maltillisemmat äänet, jotka vetävät Kiinan ulkopoliittikkaa toiseen suuntaan. Susidiplomaattien vastavoimana on ollut esimerkiksi Kiinan Yhdysvaltain suurlähettiläs, Cui Tiankai, joka on kritisoinut kovan linjan äänenpainoja. Toukokuussa myös useat [Kiinan eturivin maailmanpolitiikan tutkijat](#), kuten Yan Xuetong ja Shi Yinhong, kritisoivat kovakätisen diplomatian tuhoavan Kiinan yritykset esiintyä vastuullisena toimijana.

Uudistusten ajasta epävarmuuden aikaan

Ristiriitaiset viestit antavat ymmärtää, että Kiinan ulkopoliittinen linja hakee pandemian jälkeistä muotoaan, jossa "rauhanomaisuus" ja "matala profiili" näyttelevät pienempää roolia. Viestit kuvaavat myös sitä, ettei monoliittisena pidetyllä puolueella ole tarkkaa suunnitelmaa ja ettei ulkopoliittikka ole täysin itse Xi Jinpinginkään komennossa. Kuten [Ulkopoliittisen instituutin Jyrki Kallio osuvasti arvioi](#): juuri nyt Kiinan "vasen käsi ei tiedä mitä oikea tekee."

Aggressiivisempi siipi vaikuttaa olevan voitolla, mutta talouden hyytymisen ja sisäisten ongelmien kasvua vasten on kysyttävä, miten vakaalla pohjalla laajentumishaluinen strategia voi olla. Voivatko siis esimerkiksi Kiinan panostukset asevoimien kehittämiseen jatkuu samalla vauhdilla kuin ennenkin ja tuleeko telakoilta yhä uusia lentotukialuksia entiseen malliin?

"Maailman on valmistauduttava sopeutumaan uudenlaiseen ja ennalta arvaamattomampaan Kiinaan."

Sama epävarmuus koskee myös Xi Jinpingin lippulaivahankkeen, Vyö ja tie -aloitteen tulevaisuutta. Miten voidaan ensinnäkään perustella resurssien haaskaamista epävarmoihin

infrastruktuurihankkeisiin kaukaisissa kehitysmaissa samaan aikaan kun Kiinan oma talous yskii ja näyttävä [kampanja köyhyyden hävittämiseksi](#) ottaa takapakkia? Merkittävämpi ongelma koskee Vyö ja tie -kohdemaiden kykyä ottaa lisää velkaa, kun aikaisempienkin lainojen takaisinmaksukyky on heikentynyt: [yhä useampi maa on ilmoittanut Kiinalle](#) ettei selviä veloistaan. Kiina on kuitenkin viestinyt, ettei velkojen laajamittainen anteeksiantaminen tule kysymykseen, mutta luoko lainojen likvidointi [Sri Lankan malliin juuri](#) tässä maailmantilanteessa myönteistä julkisuuskuvaa?

Koronaviruspandemia on muovannut Kiinan tavoitteet uusiksi, ja maailman on valmistauduttava sopeutumaan uudenaikaiseen ja ennalta arvaamattomampaan Kiinaan. Presidentti Xi Jinpingin kaavaileman "sosialistisen modernisaation" toteutuminen sekä Kiinan siirtyminen [maailmanpolitiikan johtoon vuonna 2050](#) näyttävät nyt kyseenalaisilta tavoitteilta. Voidaan kysyä, ajaako pandemia Kiinan paremminkin pikakelauksella historioitsija Paul Kennedyn lanseeraaman "[imperiaalisen ylilevittäytymisen](#)" tilaan, jossa suurvallan taloudellinen pohja ei enää kykene kannattelemaan sen laajentumispyrkimyksiä.

KIRJOITAJASTA

[Matti Puranen](#)

Matti Puranen on Aasiaan ja erityisesti Kiinan politiikkaan ja historiaan keskittyvä jatko-opiskelija Jyväskylän yliopistossa. Hänen väitöskirjansa käsittelee kiinalaisia maailmanpolitiikan teorioita. Aiemmin Matti on suorittanut yleisen historian ja valtiopin maisteritutkinnot Jyväskylän yliopistossa. Hän kirjoittaa toisinaan myös esimerkiksi vanhoista peleistä.